

บันทึก

เรื่อง การขอขออนุมัติเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนบริษัท-

หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ ๑๐๑๕๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ส่งเรื่องกระทรวงพาณิชย์ขอหารือข้อกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนบริษัทมาขอให้ คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาและให้ความเห็น คือ

๑. บริษัทจะกำหนดข้อบังคับไว้ดังนี้หรือไม่ คือผู้ถือหุ้นคนใดเป็นลูกหนี้บริษัท ซึ่งไม่ว่าจะเป็นลูกหนี้ในกรณีใด ให้กรรมการมีอำนาจยึดหรือริบหุ้นของผู้หนี้ แล้วนำออกขายเอา เงินใช้หนี้บริษัทได้

การยึดหรือริบหุ้นแล้วนำออกขายนี้ เข้าใจว่ามีผลเท่ากับเป็นการยึดหรือริบทรัพย์สิน ของผู้อื่น ซึ่งน่าจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งดังเช่นที่บัญญัติไว้ในประมวล แห่ง ๑๑๒๓ มาตรา ๑๑๒๔ และมาตรา ๑๑๒๕ แต่โดยเหตุที่ข้อบังคับของบริษัทถือได้ ว่าเป็นสัญญาระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายของบริษัทเองจึงจะตกลงกำหนดกันไว้อย่างไรก็ได้ แต่ ก็อาจถือได้ว่าการทำสัญญาข้อบังคับกำหนดไว้เช่นนั้น เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน

๒. บริษัทจะกำหนดข้อบังคับว่าด้วยมติพิเศษ ผิดไปจากวิธีการดังที่บัญญัติไว้ใน ประมวลแห่ง ๑๑๕๔ ได้หรือไม่

มาตรา ๑๑๗๗ (ภายใต้หัวข้อการประชุมใหญ่) บัญญัติว่า “วิธีตั้งบัญญัติไว้ใน มาตราต่อ ๆ ไปนี้ ท่านให้ใช้บังคับแก่การประชุมใหญ่ เว้นแต่จะมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้ เป็นข้อความขัดกัน”

พิจารณาถ้อยคำในต้วบทที่กล่าวแล้ว ทำให้เข้าใจว่า คำว่า “ในมาตราต่อ ๆ ไปนี้” หมายถึงมาตรา ๑๑๗๘ ถึงมาตรา ๑๑๘๕ เพราะอยู่ภายใต้หัวข้อเดียวกัน เมื่อพิจารณาดังนี้ ก็ต้อง แปลว่าบริษัทอาจกำหนดข้อบังคับไว้ขัดกันมาตรา ๑๑๕๔ ได้ แต่โดยที่มาตรา ๑๑๕๔ นี้ บัญญัติ ไว้อย่างเดียวกับมาตรา ๑๕๕ แห่ง พ.ร.บ.ลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ.๑๓๐ ซึ่งเป็นหลัก มาตรา จึงจะกำหนดข้อบังคับไว้ขัดกับบทบัญญัตินั้นไม่ได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายกองที่ ๑) ได้พิจารณาปัญหา ข้อกฎหมายนี้แล้ว มีความเห็นดังต่อไปนี้

๑. บริษัทจำกัดจะกำหนดข้อบังคับไว้ว่า ถ้าผู้ถือหุ้นคนใดเป็นลูกหนี้บริษัทจำกัด ไม่ว่าจะเป็นลูกหนี้ในกรณีใด ๆ จะให้กรรมการมีอำนาจยึดหรือริบหุ้นของผู้หนี้แล้วนำออกขายเอา เงินใช้หนี้บริษัทจำกัดนั้นไม่ได้ เพราะถ้าทำเช่นนั้นได้ ก็เท่ากับบริษัทจำกัดกำหนดเอาเองให้หนี้สิน

อันเป็นหนี้ธรรมดาซึ่งจะต้องชำระแก่บริษัทจำกัดกลายเป็นหนี้ที่มีบุริมสิทธิไป ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ได้บัญญัติไว้เช่นนั้น เจ้าหนี้จะมีบุริมสิทธิต่อเมื่อได้มีหนี้อันเป็นคุณแก่ตนในมูลอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ทั้งมาตรา ๑๑๔๓ ก็ได้บัญญัติห้ามมิให้บริษัทจำกัดเป็นเจ้าของถือหุ้นหรือรับจำหน่ายหุ้นของตนเอง จึงไม่มีทางที่บริษัทจำกัดจะมีบุริมสิทธิในหุ้นของตนเองได้ บริษัทจำกัดได้ออกข้อบังคับดังกล่าว ก็เป็นผลให้เจ้าหนี้สามัญคนอื่น ๆ เสียเปรียบ อันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๑๓ ข้อบังคับนั้นย่อมเป็นโมฆะ วิธีการที่ให้ยึดหรือรับหุ้นแล้วนำออกขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๑๒๓ มาตรา ๑๑๒๔ และมาตรา ๑๑๒๕ นั้น เป็นการยกเว้นหลักทั่วไปให้อำนาจบริษัทจำกัดไว้โดยเฉพาะการที่ผู้ถือหุ้นเป็นหนี้เงินค่าหุ้นที่ซื้อไปนั้นเท่านั้น จะขยายไปจากนั้นหาได้ไม่

๒. บริษัทจำกัดจะกำหนดข้อบังคับว่าด้วยมติพิเศษให้ผิดไปจากวิธีการดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๑๙๔ ไม่ได้ เพราะมติพิเศษนั้นกฎหมายบัญญัติบังคับไว้เพื่อใช้ในการลงมติในการประชุมของบริษัทจำกัดที่สำคัญ เช่น

- (ก) การเพิ่มทุนของบริษัทจำกัด (มาตรา ๑๒๒๐)
- (ข) การออกหุ้นใหม่ (มาตรา ๑๒๒๑)
- (ค) การลดทุนของบริษัทจำกัด (มาตรา ๑๒๒๑)
- (ง) การออกหุ้นกู้ของบริษัทจำกัด (มาตรา ๑๒๒๙)
- (จ) การเลิกบริษัทจำกัด (มาตรา ๑๒๓๖)
- (ฉ) การควบบริษัทจำกัดเข้าด้วยกัน (มาตรา ๑๒๓๘)

ตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าเป็นกรณีสำคัญอันเกี่ยวกับส่วนได้เสียของประชาชน กฎหมายจึงต้องบังคับให้ใช้มติพิเศษ ซึ่งต่างกับเรื่องที่ไม่สำคัญอันไม่ต้องบังคับให้ใช้มติพิเศษ ถ้าหากบริษัทจำกัดจะกำหนดข้อบังคับให้ถือมติอย่างอื่นเป็นมติพิเศษที่ใช้ได้ตามกฎหมายแล้ว ก็จะเป็นการผิดจากความประสงค์ของมาตรา ๑๑๙๔ ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าบทบัญญัติในมาตรา ๑๑๙๔ นั้น เป็นบทบัญญัติเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ข้อบังคับของบริษัทจำกัดที่กำหนดขัดขวางต่อมาตรา ๑๑๙๔ จึงเป็นโมฆกรรม ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๑๓ ส่วนมาตรา ๑๑๗๗ นั้น เป็นเรื่องของการประชุมใหญ่ซึ่งเป็นคนละเรื่องกันกับมติพิเศษ ฉะนั้นบริษัทจำกัดจะกำหนดข้อบังคับว่าด้วยมติพิเศษให้ผิดไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้

(ลงชื่อ) ส. วินิจัยกุล

(นายเสริม วินิจัยกุล)

เลขาธิการ

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔